

Arkeologisk utredning vid Carlslundsvägen

Hammarby socken, Upplands-Väsby kommun, Uppland

Rapporter från Arkeologikonsult 2009:2258
Anna Hed Jakobsson

Arkeologisk utredning vid Carlslundsvägen

Inledning

Skanska Nya Hem AB projekterar för ett nytt bostadsområde väster om Carlslundsvägen inom fastigheten Brunnby i Upplands Väsby kommun. Ett mindre område öster om vägen är också planlagt för bostadsbebyggelse. Eftersom de nya bostadsområdena kommer generera mer trafik än idag planerar man en breddning av Carlslundsvägen. Aktuell sträcka är från väg 268 (Vallentunavägen) norrut fram till korsningen mot Grytagränd. Man har också planer på att uppföra stenmurar i syfte att markera infarten in i området. Dessa ska uppföras utmed Carlslundsvägen och norra sidan av Vallentunavägen. I området finns rikligt med fornlämningar. Carlslundsvägen går genom ett större gravfält där det också finns boplatzlämningar (RAÄ 214, Hammarby sn) och norr om detta finns stenhägnader och åkrar från järnåldern.

Skanska behöver veta i vilken mån lagskyddade fornlämningar kan komma att beröras vid de planerade arbetena och vilka åtaganden exploitören därmed eventuellt har. Genom Håkan Arnebrant har Skanska därför bett Arkeologikonsult (AK) utreda vilka förutsättningar som finns för att genomföra de planerade åtgärderna.

Slutsatser och rekommendationer – jfr bifogad karta

Breddning av Carlslundsvägen

AK kan efter utredning konstatera att en breddning av Carlslundsvägen på en stor del av aktuell sträcka sannolikt kommer att påverka fornlämningen RAÄ 214. Hur mycket beror på hur vägen breddas (se karta). På 1990-talet togs samtliga fornlämningar under och något vid sidan av vägen bort, på ungefär halva den aktuella sträckan (södra delen). Inom detta område är det således fritt att bygga/bygga om. Man gjorde dock den arkeologiska undersökningen mycket försiktigt, och alldeles intill gränsen för det dåvarande undersökningsområdet ligger det tätt med fornlämningar. På östra sidan av vägen finns kända fornlämningar hela vägen fram till korsningen Grytagränd. På den västra sidan finns fornlämningar bevarade fram till rivningstomten vid Grytagränd, dvs på ca 2/3 av vägsträckan. Intill rivningstomten finns också ett område utmed vägen där det kan finnas fornlämningar, detta är dock inte känt utan måste utredas vidare genom sökschaktning av arkeolog.

Slutsats: En vägbreddning bör anpassas så att man undviker ingrepp i kvarvarande fornlämningar. AK bedömer detta som endast delvis möjligt. Vid planeringen av vägen rekommenderar vi samråd/samarbete med arkeolog för att minimera intrånget i fornlämningen. Ifall fornlämningen inte kan undvikas på hela eller delar av sträckan får Skanska ansöka hos Länsstyrelsen om att få ta bort de delar av fornlämningen som blir berörda. Ett tillstånd kommer med största sannolikhet innebära att en arkeologisk undersökning skall göras, där kostnaden bestrids av exploitören.

Kommentar: I Länsstyrelsens beslut (dnr 431-07-82140) står att ”schaktkontroll ska utföras i samband med grävningar för belysningsstolpar och ledningar längs med Carlslundsvägen, vid passage genom gravfältet RAÅ 214, och vid nedläggning av VA-ledningar norr om RAÅ 214”. Såvitt AK kan bedöma har arbetet inte utförts.

Stenmurar vid infarten

Stenmurar kan utan problem uppföras inom det område som redan har undersökts, och som alltså inte längre är fornlämning. Däremot kommer tillstånd att uppföra murarna sannolikt inte att beviljas (av Länsstyrelsen) ifall dessa läggs där det finns fornlämningar.

Slutsats: Av de planskisser AK fått se verkar de planerade stenmurarna kunna passas in på vägens västra sida utan att fornlämningar påverkas. På vägens östra sida rekommenderas att planerade murar nogsamt placeras inom redan undersökt område, där det inte finns några fornlämningar kvar.

Bostadsbebyggelse öster om Carlslundsvägen

AK har tidigare utfört en utredning och förundersökning inom planområdet (Norr 2008, rapport 2175). Fornlämningar påträffades.

Slutsats: Inom ett ca 50 x 10 meter stort område fanns fornlämningar som motiverar antingen att området undantas från exploatering, eller att en arkeologisk slutundersökning görs innan fornlämningarna avlägsnas. Det senare kräver tillstånd av Länsstyrelsen.

Bakgrundsfakta

Ovanstående slutsatser baseras på kartstudier, en sammanställning av tidigare gjorda arkeologiska utredningar och undersökningar i området, samt en fältbesiktning.

Tidigare undersökningar

1955 undersöktes en skadad gravhög i västra kanten av gravfältet. Under graven påträffades boplatslämningar (ATA dnr 6068/55). 1956 undersöktes ytterligare en grav i samma del av gravfältet. Även här fanns boplatslämningar under graven, bl a stolphål och kulturlager (ATA dnr 5908/56).

1963 undersöktes en grav (osäker) i nordvästra delen av gravfältet. En del av stensträngen som avgränsar gravfältet i norr frilades och ritades (ATA dnr 8122/63). 1989 undersöktes delar av stensträngen i samband med att en gång- och cykelväg anlades (ATA dnr 6467/86).

1993-1994 för- och slutundersöktes delar av gravfältet RAÄ 214 pga att både väg 268 (Vallentunavägen) och Carlslundsvägen skulle läggas om och breddas (Edenmo 1998). Uppdragsgivare var Vägverket. Ytterligare en förundersökning gjordes i gravfältets norra kant i juni 1994, där ett stängsel skulle uppföras. Uppdragsgivare var Vasakronan AB.

2006 gjordes en arkeologisk förundersökning i västra delen av gravfältet RAÄ 214 (Norr 2008). Här hade fornlämningar (en boplats från bronsålder/järnålder) kommit i dagen vid schaktning samt utläggning av massor vid bygget av det nya bostadsområdet (BoKlok). Området är detsamma som där boplatslämningar påträffades 1955-1956. Området avgränsades inte, men det är klarlagt att fornlämningen fortsätter österut mot gravfältet. Fornlämningarna ligger nu kvar inom RAÄ 214, omedelbart sydöst om gränsen mot bostadsområdet.

2006-2007 gjorde AK en utredning och förundersökning öster om Carlslundsvägen inom fastigheten Brunnby 1:258 (Länsstyrelsen dnr 431-07-82140, rapport Norr 2008:2175). Här har tidigare stått ett torp. Området är planlagt för villor. Vid förundersökningen påträffades boplatslämningar från brons-/järnåldern.

Referenser

Antikvarisk-Topografiska Arkivet (ATA) dnr 6068/55, dnr 5908/56, dnr 8122/63, dnr 6467/86).

Edenmo, R. 1998. Gravfältet vid Carlslund – gravar från äldre järnålder och boplatslämningar från yngre bronsålder. Riksantikvarieämbetet UV Mitt, rapport 1998:22.

Norr, S. 2008. Årstider i Carlslund. Särskild arkeologisk utredning och förundersökningar. Rapporter från Arkeologikonsult 2008:2175.

Digitalt kartmaterial, mätdata samt fotografier förvarat hos Arkeologikonsult.

